

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

(назва дисципліни)

підготовки бакалавра

(назва освітнього рівня)

Спеціальності 231 Соціальна робота

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота

Силабус навчальної дисципліни «Критичне мислення в соціальній сфері» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота.

Розробник: Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено зі змінами та доповненнями на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи протокол № 2 від 15 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота ОПП Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота Перший (бакалаврський) рівень	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1</u> -ий ____
		Лекції <u>30</u> ____год.
		Практичні(семінарські) <u>32</u> _____го д.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u>50</u> ____год.
		Консультації 8 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

Викладач: Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна,
Науковий ступінь кандидат педагогічних наук,
Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація

Телефон: +380502789814,

Електронна пошта: belkina-kovalchuk.olena@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Силабус вивчення навчальної дисципліни «Критичне мислення в соціальній сфері» складено відповідно до освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота підготовки бакалаврів галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота.

Сучасний етап розвитку суспільства пов'язаний зі зростанням кількості потоків інформації, змінами в технологіях, розширенням соціокультурних зв'язків, посиленням процесу євроінтеграції, також характерний змінами в системі освіти. Заклади освіти сьогодні мають відігравати важливу роль у становленні особистості, допомагаючи юнакам і дівчатам стати поінформованими, активними, самостійними і творчими людьми, здатними жити й адаптуватися до стрімких змін у державі та світі. Саме вирішенню таких завдань сприятиме розвиток у здобувачів освіти критичного мислення як особливого типу мислення людини, спрямованого на самостійне розв'язання нею конкретної пізнавальної чи життєвої проблеми через її всебічний

розгляд на основі різних джерел інформації, визначення шляхів розв'язання цієї проблеми, їх оцінювання й обґрунтований вибір одного з них з постійною рефлексією і корекцією власної мисленнєвої діяльності.

2. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування знань студентів про сутність критичного мислення та розвиток у них умінь критично працювати з різними типами інформаційних джерел.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Критичне мислення в соціальній сфері» є: формування важливих соціальних умінь (думати та читати критично, працювати з різними джерелами інформації, ставити різні типи запитань, конструювати аргументовані висловлювання, брати участь у дискусіях).

Результати навчання

Навчальна дисципліна спрямована на формування інтегральної компетентності (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.); *загальних компетентностей* (ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети. ЗК 14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо); *фахових компетентностей* (ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів. ФК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади. ФК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів. ФК 10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення. ФК 13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм. ФК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері. ФК 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи).

Очікувані програмні результати навчання: ПРЗ1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. ПРЗ2. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід. ПРЗ3. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми. ПРУ5. Визначати зміст

співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності. ПРУ6. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей. ПРУ7. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки. ПРАіВ1. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях. ПРАіВ 4. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога. ПРАіВ 7. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку критичного мислення особистості						
Тема 1. Сутність та головні ознаки критичного мислення особистості	8	4	2	2	-	Лекція/0,5 б/ РМГ
						Практичне/ 1/ РМГ, ІРС
						Самост роб/0,5 б/ ІРС
Тема 2. Розумові операції як підґрунтя критичного мислення.	17	4	8	4	1	Лекція/0,5 б/РМГ/ІРС
						Практичне/ 1/РМГ/ІРС
						Самост роб/1,5 б /РМГ, ДС, Т
Разом за модулем 1	25	8	10	6	1	2,5+6,5=9 б
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти розвитку критичного мислення особистості						
Тема 3. Розвиток навичок критичного мислення у процесі опрацювання текстів	11	2	2	6	1	Лекція/0,5 б/ ІРС
						Практичне/ 2/ІРС/РМГ
						Самост роб/0,5 б/ІРС
Тема 4. Запитання як головний інструмент розвитку критичного мислення особистості	15	4	4	6	1	Лекція/0,5 б/ІРС
						Практичне/ 2/РМГ, ІРС
						Самост роб/0,5 б/ІРС/Т
Тема 5. Розвиток навичок критичного мислення особистості при роботі з різними джерелами інформації	15	4	4	6	1	Лекція/0,5 б/РМГ, ІРС
						Практичне/ 2/ІРС, РМГ
						Самост роб/0,5 б/ІРС

Тема 6. Розвиток навичок критичного мислення особистості під час оцінювання ресурсів Інтернету	15	4	4	6	1	Лекція/0,5 б/РМГ, ІРС
						Практичне/ 2/ РМГ, ІРС
						Самост роб/0,5 б/ІРС
Тема 7. Розуміння і конструювання аргументованих висловлювань	13	2	4	6	1	Лекція/0,5 б/РМГ, ІРС
						Практичне/ 1/РМГ, ІРС
						Самост роб/0,5 б/ІРС
Тема 8. Критичне письмо як засіб розвитку критичного мислення	11	2	2	6	1	Лекція/0,5 б/ІРС, РМГ
						Практичне/ 1/ІРС, РМГ
						Самост роб/0,5 б/ІРС
Тема 9. Дискусія та дебати як засіб розвитку критичного мислення	15	2	4	8	1	Лекція/0,5 б/РМГ
						Практичне/ 2/ДС, ДБ
						Самост роб/0,5 б/ІРС
Разом за модулем 2	95	22	22	44	7	3+6+6+6+3+2+5=31 б.
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Модульна контрольна робота						60/Тести
ІНДЗ						-
Інше (вказати)						-
Всього годин/ Балів	120	30	32	50	8	120/100

Примітки: Можливе використання платформ Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з форм навчання або симбіоз у формі он-лайн занять для студентів з індивідуальним планом навчання або заочної форми навчання, для студентів, які мають пропуски з поважних причин та/або під час карантинних обмежень, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

У випадку набору студентів менше 15 (малокомплектна група) кількість аудиторних годин зменшується вдвічі. Теми не розглянуті аудиторно опрацьовуються студентами самостійно.

3. Завдання для самостійного опрацювання

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку критичного мислення особистості

Тема 1. Сутність та головні ознаки критичного мислення особистості

Сформулюйте декілька запитань, які, на вашу думку, зазвичай ставлять собі люди, що мислять критично.

Пригадайте (вигадайте) життєві ситуації, за яких вам (або іншим людям) украй необхідне критичне мислення.

Підготуйте авторські оголошення чи передвиборчі агітки та прокоментуйте їх як людина, що мислить критично.

Тема 2. Розумові операції як підґрунтя критичного мислення

Спираючись на власне розуміння аналізу, синтезу, поясніть, чи знадобиться вам таке вміння в житті та професійній діяльності. Презентуйте свої роздуми групі.

Визначте особливості (позитивні та негативні сторони, структурні компоненти тощо) навчальних занять. На основі зробленого аналізу запропонуйте шляхи їх удосконалення.

Працюючи в парах, обміркуйте одну із запропонованих оцінок: «Сцени насильства на телебаченні провокують іще більше насильство в житті», «Читання продуктивніше, ніж перегляд телепередач», «Телебачення винне у створенні культури споживання». Побудуйте «дискусійне павутиння» за зразком

ТАК

НІ

ВИСНОВОК:

Об'єднайтесь у четвірки та поділіться одне з одним своїми думками. Обговоріть проблему та намагайтесь дійти згоди щодо остаточного рішення. Його потрібно записати в нижній частині, у «Висновку». Представте свої думки групі.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти розвитку критичного мислення особистості

Тема 3. Розвиток навичок критичного мислення у процесі опрацювання текстів

Читаючи текст «Синонім життя», застосуйте метод опорних слів. Випишіть ті слова (словосполучення), які ви вважаєте ключовими для кожної ідеї тексту. Перекажіть одне одному зміст тексту, спираючись на виписані слова. Оцініть, наскільки точно ваш партнер/партнерка переказали текст.

Пригадайте свою роботу над цією темою (на лекціях та практичних). Складіть перелік 2-3 запитань, на які вам вдалося отримати відповіді, та 2-3, над якими ви ще бажаєте подумати.

Знайдіть у книжках вабо періодиці фрагмент цікавого для вас тексту. Зобразіть зміст і структуру тексту, використовуючи будь-який з графічних організаторів. Сформулюйте 3 запитання на розуміння тексту, на які можна було б відповісти після ознайомлення з вашим організатором. Поясніть одногрупнику зміст тексту на основі його наочного зображення і поставте контрольні запитання. Після обговорення внесіть уточнення у свій графічний організатор.

Тема 4. Запитання як головний інструмент розвитку критичного мислення особистості

Прочитайте історичну легенду про Сократа (ст.51) і поясніть, яка функція запитань у тексті – комунікативна чи пізнавальна? Придумайте декілька власних «сократівських» запитань.

Пригадайте 2-3 запитання, які ви найчастіше чуєте від своїх батьків,

друзів, викладачів. Визначте, якими є функції цих запитань.

Проведіть дослідження: упродовж тижня звертайте увагу, хто, коли і для чого найчастіше користується уточнюючими і навідними запитаннями. Свої спостереження запишіть.

Складіть систему відкритих запитань до тексту казки про Курочку Рябу. Не забувайте, що у вашій системі мають бути представлені всі типи запитань.

Напишіть міні-твір, використовуючи опорні слова: проблемне питання, проблема, життя, ситуація, рішення, важливо, марно, помилка, вихід, гіпотеза.

Тема 5. Розвиток навичок критичного мислення особистості при роботі з різними джерелами інформації

Прокоментуйте письмово вислів французького астронома і математика П. Лапласа: «Те, що ми знаємо, обмежене, а чого не знаємо - безмежне».

Готуючись до занять з будь-якого предмету, виберіть з опрацьованого матеріалу 3-4 факти, що наводить автор. Відзначте думки, які висловлює автор про ці факти.

знайдіть фрагмент художнього, наукового, публіцистичного тексту, на прикладі якого можна яскраво продемонструвати його функції.

Виберіть інформаційне повідомлення з будь-якого вигляду ЗМІ і проаналізуйте його відповідно до пам'ятки, запропонованої на занятті.

Тема 6. Розвиток навичок критичного мислення особистості під час оцінювання ресурсів Інтернету

Порівняйте дві будь-які статті на одну і ту саму тему з різних сторінок в Інтернеті. Проаналізуйте їх, використовуючи таблицю (ст. 117). Відзначайте знаками «+» і «-» відповіді по кожній статті.

Оцініть об'єктивність і достовірність інформації, вміщеної на веб-сторінці: <http://evrazia.org/topic.php?id=7>

Ознайомтеся з інформацією з різних сайтів на тему: «ГМО (генетично модифіковані організми) – чи можна їх вживати?» та оцініть їх за ступенем надійності. Аргументуйте свій вибір.

Знайдіть у ЗМІ приклади рекламних текстів, яким би ви надали звання: «Найкумедніша реклама», «Найпереконливіша реклама», «Найбрехливіша реклама», «Найшкідливіша реклама».

Тема 7. Розуміння і конструювання аргументованих висловлювань

Прогляньте популярні газети або журнали, доберіть невелику статтю з актуальної і дискусійної проблеми. Спробуйте виділити в ній відомі вам елементи аргументування. Якщо можливо, використовуйте графічні організатори.

Проаналізуйте кілька рекламних сайтів в Інтернеті, визначте, які види аргументів використовують автори цих текстів. Подумайте, які аргументи переважають і чому.

Побудуйте схему переконливого аргументування для адміністрації школи про необхідність збільшити велику перерву до 35-45 хвилин.

Читаючи газети, слухаючи новини, спілкуючись з іншими людьми, намагайся розпізнати спроби маніпулювання свідомістю людей. Запишіть розпізнані прийоми пропаганди для маніпулювання думками людей.

Тема 8. Критичне письмо як засіб розвитку критичного мислення

При підготовці до будь-якого навчального предмету, напишіть сенкан до ключового поняття теми. Представте результати своєї роботи групі.

Підберіть частину навчального матеріалу (за власним вибором), яку можна опрацювати за методом діаграми Ейлера-Венна.

Напишіть есе на будь-яку соціально-педагогічну тематику.

Тема 9. Дискусія та дебати як засіб розвитку критичного мислення

Підготувати інформацію для проведення міні-дебатів на тему (за вибором): «Реклама приносить більше шкоди, ніж користі», «Досліди над тваринами аморальні», «Світ врятує краса».

Знайдіть в Інтернеті інформацію про судові, парламентські або політичні дебати останнього часу і підготуйте про це невеличке повідомлення для одногрупників.

Придумайте 2-3 теми для дискусії у вашій групі.

IV. Політика оцінювання

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання.

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Критичне мислення в соціальній сфері» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на лекційних, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Завдання для самостійної роботи, конспекти, презентації, анотації прочитаної додаткової літератури, есе тощо, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

своєчасність виконання навчальних завдань;

повний обсяг їх виконання;

якість виконання навчальних завдань;

самостійність виконання;

творчий підхід у виконанні завдань;

ініціативність у навчальній діяльності.

Відвідування практичних занять є обов'язковим.

За умови малокомплектної групи кількість аудиторних годин зменшується вдвічі, а максимальна кількість балів під час поточного оцінювання відповідно до тем збільшується вдвічі. Поточний контроль – максимум 40 балів.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань, тестів або в режимі комп'ютерної діагностики.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу останнього модуля.

У форс-мажорних ситуаціях навчання може проходити також в он-лайн формі (за погодженням з деканатом). Вимоги до студентів залишаються такими ж.

Отримані сертифікати підвищення кваліфікації, участь у вебінарах та ін., тема яких відповідає навчальній дисципліні зараховуються як: 6-15 год. як робота на 3 заняттях; 15-30 год. як 30 год до МКР. Зарукування результатів формального, неформального та інформального навчання здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

<https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>.

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (з кожної теми віднімається один бал від отриманого).

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про оцінювання навчальних досягнень студентів за кредитно-модульною системою. <https://ed.eenu.edu.ua/upload/docs/34/d57a3defea8df2754eb8599a0234845e.pdf>

Формою підсумкового контролю є залік.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки (менше 60 балів), або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік у формі написання тестових завдань (20 завдань). Результати модульних контрольних робіт скасовуються. Максимальна кількість балів при складанні заліку 60 балів. Якщо студент набирає за результатами поточного контролю і заліку менше 60 балів, залік він складає повторно.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Белкіна-Ковальчук О., Ковальчук В. Критичне мислення як засіб формування соціальної компетентності молодших школярів. // Педагогіка : збірник наукових праць : [Матеріали III Всеукраїнського круглого столу «Педагогічний дискурс» (21 грудня 2018 р.)] / за ред. П. М. Гусака, А. В. Лякішевої, Н. І. Корпач. Луцьк : Вежа-Друк. 2018. С. 15-19.

2. Белкіна-Ковальчук О. Роль критичного мислення в сучасній освіті // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – Київ-Вінниця. Випуск 52. 2018. С. 219-224.

3. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П. Критичне мислення: як цього навчати : науково-методичний посібник. Х. : Вид. група «Основа» : «Тріада+», 2007. 112 с.

4. Загашев И. О., Заир-Бек С. И., Муштавинская И. В. Учим детей мыслить критически. Издание 2-е. СПб : «Альянс «Дельта» совм. с издательством «Речь»», 2003. 192 с.

5. Інноваційні технології навчання учнів початкових класів : монографія / П. Гусак та ін. ; за заг. ред. П. Гусака. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 276 с.

6. Макаренко В. М., Туманцова О. О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Х. : Вид. група «Основа» : «Тріада+», 2008. 96 с.
7. Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І. М., Баранова І. О. Основи критичного мислення : навчальний посібник для учнів 10 (11) класів загальноосвіт. навч. закл. К. : видавничий дім «Освіта», 2016. 192 с.
8. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання // Вид-во Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство у школах України: теорія і методика навчання», 2014. 95 с.
9. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи : методичний посібник для вчителів / автори-укладачі : О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2018. 96 с.
10. Халперн Д. Психология критического мышления. – СПб. : Издательство «Питер», 2000. 512 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Горохова І. В. Значущість критичного мислення для сучасних суспільства та освіти. URL : <http://oaji.net/articles/2014/1026-1415782468.pdf>
2. Критичне мислення: інструкція з використання URL : <https://studway.com.ua/kritichne-mislennya/>
3. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку. URL : <https://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf>
4. Критичне мислення — поради з розвитку. URL : <https://happymonday.ua/jak-rozvynuty-krytychne-myslennja>
5. Критичне мислення як інструмент проведення правоосвітніх заходів у загальноосвітніх навчальних закладах. URL : <http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/ReaderCT.pdf>
6. Психологічні особливості установки на критичне мислення. URL : <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v10/i27/9.pdf>
7. Рогов П. Д. Роль страатегмного та критичного мислення щодо збереження і розвитку інформаційного суверенітету держави. URL : <http://znp-cvds.nuou.org.ua/article/download/127954/122776>
8. Терно С. О. Критичне мислення – середньовічна відсталість? // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету, 2013, вип. XXXVII. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npifznu_2013_37_65.pdf
9. Що таке критичне мислення і для чого воно потрібне? URL : <https://www.criticalthinking.expert/shho-take-krytychne-myslennya/shho-take-kritichne-mislennya/>
10. Як активізувати критичне мислення: сучасний підхід. Базові принципи та прийоми. URL : <https://eba.com.ua/yak-aktyvizuvaty-krytychne-myslennya-suchasnyj-pidhid-bazovi-pryntsypy-ta-pryjomy/>